

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Adult Education Under the Conditions of the Dynamic
Development of Information Society

ГЕРМАК Ольга⁸¹

ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування»
м. Кривий Ріг, Україна

ORCID: 0000-0002-0739-2794

E-mail: olij.germak@gmail.com

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРСМАЖОРУ

Наш час потребує нових підходів до професійної освіти, і це насамперед стосується цифрової освіти майбутніх кваліфікованих працівників. Впровадженням цифрових технологій передбачає застосування нових методів організації занять.

Ключові слова: цифрова компетентність, сучасний викладач, професійна освіта, освітній процес, цифровізація.

Development of Digital Competence of Teachers of Professional (Vocation-Technical) Education Institutions Under Force Majeure Conditions. Our time requires new approaches to professional education, and this is the digital education of future skilled workers. Also, with the help of digital technologies, various methods of organizing classes have appeared. So, with the help of digital technologies, various methods of organizing classes have appeared.

Keywords: Digital Competence, Modern Teacher, Professional Education, Educational Process, Digitalization.

Вступ. Питання цифрової компетентності викладача професійної освіти досліджено в працях науковців і є невід'ємною частиною нашого життя. Освітня громада прийняла виклик, спочатку під час пандемії Covid-19, а тепер під час російської агресії.

Як зазначає М. Росток «в умовах надзвичайно небезпечних обставин, у яких опинилося українське суспільство, зокрема тривалого воєнного стану, актуалізується значущість цифрового формату отримання знання. Виникає потреба у забезпеченні освітньої галузі логічно структурованим, систематизованим контентом» [5]. Руйнуючи міста, завдаючи збитків державі, країна-агресор має на меті забрати у нас мрію, а у дітей майбутнє. Освіта – це світле майбутнє нашої держави, тож приймаючи цей виклик, викладач, науковець стоїть на захисті якості освіти, нашої держави. Цифрова компетентність усіх учасників освітнього процесу є необхідністю сьогодення. Розуміючи важливість розвитку цифрової компетентності педагогічних

⁸¹ ©ГЕРМАК Ольга (GERMAK Olga)

працівників, робоча група відповідно до наказу Міністерства освіти і науки від 15 січня 2019 р. № 38 розробила опис цифрової компетентності. Цифровізація освіти – це процес організації та здійснення освітнього процесу із застосуванням цифрових технологій шляхом використання інтернету. За останні п'ять років вона повністю змінила традиційну систему освіти і нині формує її нову якість.

Мета, методи і підходи. Ми передбачаємо впевнене і критичне використання цифрових технологій у професійній діяльності, повсякденному житті та спілкуванні.

Цифрова компетентність педагогічного працівника має забезпечувати розвиток широкого спектру всіх її складників: від медіаграмотності до опрацювання та критичного оцінювання інформаційних даних, безпеки та співпраці в мережі інтернет до знань про цифрові технології та пристрої, вміння використовувати відкриті ресурси та технології для професійного розвитку, формування у здобувачів освіти умінь ефективно користуватися цифровими технологіями та сервісами у навчальних і життєвих ситуаціях для розв'язання різних проблем і завдань, застосовувати інноваційні технології для оцінювання результатів навчальної діяльності, розуміння, поняття кодування, елементів штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності та розв'язання професійних проблем за допомогою використання цифрових технологій. Цифрова компетентність — це впевнене, критичне і відповідальне застосування електронних освітніх ресурсів та взаємодія з цифровими технологіями для здобуття обраної професії та професійної діяльності [1].

Цифрові компетентності – це насамперед вміння використовувати, фільтрувати, оцінювати, створювати, проєктувати та поширювати цифрові освітні ресурси. Педагогічні працівники мають вміти захищати вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з цифровими засобами та технологіями. Успіх у навчанні більше залежить від обставин вдома та в закладі освіти, психологічного самопочуття, здоров'я сім'ї та виховання, ніж від самого освітнього процесу, хоча особистість викладача та його харизма мають особливе значення.

Основні результати. Однією з найважливіших сфер освіти є професійна освіта. Цифровізація відіграє у професійній освіті важливу роль, адже інформаційні технології нині застосовуються у багатьох сферах діяльності людей. Повсюдно впроваджуються різні цифрові пристрої, які мають змінити якість освіти на краще. Такі пристрої, як мультимедійна дошка, інтерактивна дошка, планшети, комп'ютери для роботи в комп'ютерних класах, покликані допомогти здобувачам освіти, майбутнім кваліфікованим працівникам краще засвоїти нові знання, набути нових навичок за обраною професією. Виокремимо можливості цифрових технологій в освітньому процесі. По-перше, це миттєвий

доступ до світових інформаційних ресурсів електронних бібліотек, баз даних, сховищ файлів тощо. По-друге, цифрові технології розширюють можливості для здобувачів освіти, які не тільки отримують вільний доступ до інформації, а й організовують конференції, інтерактивні олімпіади, тестування тощо.

Мережеві девайси вже застосовувались у багатьох навчальних закладах професійної освіти ще до початку пандемії. Зараз ноутбуки і планшети дають змогу здобувачам освіти отримати дистанційний доступ до навчальних матеріалів, а електронні освітні ресурси роблять освітні програми доступними практично з будь-якого місця [2]. Такі технічні засоби, як інтерактивна дошка і проєктор, підключений до комп'ютера, використовують для передавання інформації. Викладач, який створив електронні освітні ресурси, здатний передавати інформацію аудиторії як слуховим, так і зоровим методом, що підвищує рівень освоювання та запам'ятовування інформації. Наведемо приклад застосування цифровізації в навчанні майбутніх працівників енергетичного профілю. Електротехнічні дисципліни нерозривно пов'язані з розрахунками та побудовою електричних схем. Побудувати електричну схему та розрахувати її основні параметри можна і вручну, але цей спосіб трудомісткий. При цьому підвищується можливість виникнення помилки. Використання цифрових способів розрахунку та побудови схем значно спрощує завдання проєктування електричних схем і розрахунку їхніх параметрів.

Цифрова компетентність педагогічного працівника – складне динамічне цілісне утворення особистості, яке є його багаторівневою професійно особистісною характеристикою у сфері цифрових технологій і досвіду їх використання. Це обумовлене, з одного боку, потребами і вимогами цифрового суспільства, а з іншого – появою цифрового освітнього простору, який змінює освітню взаємодію всіх її учасників, характеризується широким залученням мережі інтернет, цифрових систем зберігання та первинної систематизації даних, а також автоматизованих цифрових аналітичних систем на основі нейромереж та штучного інтелекту, що дає можливість ефективніше здійснювати професійну діяльність та водночас потребує постійного професійного саморозвитку і стимулює його [1].

Одна з десяти ключових компетентностей, якою мають володіти викладач і здобувач освіти, – це інформаційно-цифрова компетентність. МОН вже підготувало професійні стандарти для вчителів і керівників закладів освіти, де зафіксовано цифрову компетентність. Національний тест на цифрову грамотність для вчителів доступний за покликанням: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram>. Цифрограм для вчителів оцінює 21 професійну цифрову компетенцію [4]. Незалежно від результатів учителі можуть одразу підвищити свій рівень цифрових навичок на порталі *Дія. Цифрова освіта*, де доступні понад 55 освітніх серіалів із цифрової грамотності. Після перегляду серіалу можна ефективно організовувати освітній

процес, мотивувати та надихати здобувачів освіти, орієнтуватися в платформах із онлайн-курсами, навчати інших цифрової грамотності [3].

Висновки. Особливістю цифровізації професійної освіти є широкий спектр можливостей віртуальних освітніх електронних ресурсів, зокрема їхня відкритість і мобільність, завдяки новітнім гаджетам швидкого отримання необхідних знань. Окрім того, цифрові технології надають чимало нових можливостей як для викладачів, так і для здобувачів освіти: отримання задоволення від захопливого процесу пізнання знань і набуття навичок майбутньої професії, автоматизація більшої частини викладацької роботи з вивільненням часу на пошук, спілкування, самовдосконалення, індивідуальна робота зі здобувачами освіти, забезпечення зворотного зв'язку, корекція індивідуального розвитку майбутніх фахівців і підвищення ефективності управління освітнім процесом та професійною освітою в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бех М. О. Вчитель нової української школи та медіаграмотність. *НаУрок*. URL: <https://naurok.com.ua/informaciyna-prezentaciya-mediagramotnist-vchitelya-novo-ukra-nsko-shkoli-informaciyna-kompetentnist-191952.html> (дата звернення: 21.03.2024).
2. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*: методологічний семінар НАПН України, м. Київ, 4 квіт. 2019 р. Київ, 2019. С. 20-26.
3. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе та ін. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Спецвип. С. 1-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeemu_2019_spetsvip_41 (дата звернення: 21.03.2024).
4. Національний тест на цифрову грамотність. *Дія. Цифрова освіта*. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram> (дата звернення: 21.03.2024).
5. Ростока М. Л. Про цифрові освітні ресурси. *Цифрова трансформація освіти та науки : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конференції (14-15 берез. 2024 р.)*. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди 2024. С. 44-46. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739816/> (дата звернення 24.05.2024).

References:

1. Bekh M. O. Vchitel novoi ukrainkoii shkoly ta mediahramotnist. NaUrok: URL: <https://naurok.com.ua/informaciyna-prezentaciya-mediagramotnist-vchitelya-novo-ukra-nsko-shkoli-informaciyna-kompetentnist-191952.html> (data zvernennia: 21.03.2024).
2. Bykov V. Yu. Tsyfrova transformatsiia suspilstva i rozvytok kompiuterno-tekhnologichnoi platformy osvity i nauky Ukrainy. Informatsiino-tsyfrovyi osvitnii prostir Ukrainy: transformatsiini protsesy i perspektyvy rozvytku : metodolohichni seminar NAPN Ukrainy, m. Kyiv, 4 kvit. 2019 r. Kyiv, 2019. S. 20-26.
3. Opys tsyfrovoyi kompetentnosti pedahohichnoho pratsivnyka (proekt) / N. Morze ta in. Vidkryte osvitnie e-seredovishche suchasnoho universytetu. 2019. Spetsvyp. S. 1-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeemu_2019_spetsvip_41 (data zvernennia: 21.03.2024).
4. Natsionalnyi test na tsyfrovu hramotnist. Diia. Tsyfrova osvita. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram> (data zvernennia: 21.03.2024).
5. Rostoka M. L. Pro tsyfrovi osvitni resursy. Tsyfrova transformatsiia osvity ta nauky : materialy II Vseukr. nauk.-prakt. Konferentsii. Kharkiv: Kharkivskiyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni H. S. Skovorody 2024. S. 44-46. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739816/> (data zvernennia 24.05.2024).